

УДК 1.16:167.2**Алексейчук І.**

доктор філософських наук, професор, зав. кафедри мовних та гуманітарних дисциплін № 1 Донецького національного медичного університету

Ящишина Ю.

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри мовних та гуманітарних дисциплін № 1 Донецького національного медичного університету

Ємельяненко Г.

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії, соціально-політичних і правових наук

Донбаського державного педагогічного університету

Умеренкова С.

викладач кафедри мовних та гуманітарних дисциплін № 1

Донецького національного медичного університету

СТРУКТУРА ЦІННІСНО-СМИСЛОВИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті досліджено проблему ціннісно-сміслових орієнтацій сучасної студентської молоді, як одну з найважливіших і найбільш дискусійних проблем у сучасній гуманітарній науці. Адже вона пов'язана з інтерпретацією та розумінням найголовніших, базових принципів функціонування суспільства і держави, їхнього устрою, життєдіяльності націй, взаємовідносин соціальних верств, життя кожної конкретної особистості.

Ключові слова: цінності, українська молодь, студентство, польське суспільство, Іоан Павло II.

Alekseychuk I.

Dr.Sci, Professor, department of language and humanities sciences № 1 of Donetsk national medical university

Yaschishina Y.

PhD Psychological Sciences, Associate Professor, department of language and humanities sciences № 1 of Donetsk national medical university

Yemelianenko H.

PhD Philosophy, Associate Professor, department of philosophy, social- political and legal studies of Donbass state pedagogical university

Umerenkova S.

Lecturer, department of language and humanities sciences № 1 of Donetsk national medical university

STRUCTURE OF VALUE-CONCEPTUAL ORIENTATIONS OF MODERN STUDENT YOUTH

The article examines the problem of value-sense orientations of modern students, as one of the most important and most debatable problems in modern

humanities. This problem is related to the interpretation and understanding of the main, basic principles of the functioning of society and the state, their structure, the life of nations, the interrelationships of social strata, and the life of each individual.

With an increase in the sample or changes in its geographical or structural characteristics, the specific ratings of specific individuals may change. But the conclusions that thanks to music, poetry, sports (physical or virtual) and representatives of the sacred sphere among young people the popularity ratings are formed, remain without significant changes. It is directions (music, poetry, sport, and secret sacredness) that make it possible to effectively influence the emotional sphere of a person.

This topic of study is quite complex, it includes the study of several aspects: the age-specific psychological characteristics of students, the problems of spiritual and moral education of students. The analysis of the system of values and value orientations of modern students is extremely necessary in the new historical conditions (crisis of social ideals, spiritual and political crisis, etc.) and allows scientific management of the social, psychological, political, and philosophical processes of modern society. Student youth has an extremely special role in society, and the future and future of society as a whole depend on the values and value orientations of modern student youth.

Keywords: *values, Ukrainian youth, students, Polish society, John Paul II.*

Алексейчук И.

доктор философских наук, профессор, зав. кафедры языковых и гуманитарных дисциплин № 1 Донецкого национального медицинского университета

Ящишина Ю.

кандидат психологических наук, доцент, доцент кафедры языковых и гуманитарных дисциплин № 1 Донецкого национального медицинского университета

Емельяненко Г.

кандидат философских наук, доцент, доцент кафедры философии, социально-политических и правовых наук
Донбасского государственного педагогического университета

Умеренкова С.

преподаватель кафедры языковых и гуманитарных дисциплин № 1
Донецкого национального медицинского университета

**СТРУКТУРА ЦЕННОСТНО-СМЫСЛОВЫХ ОРИЕНТАЦИЙ
СОВРЕМЕННОЙ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ**

В статье исследована проблема ценностно-смысловых ориентаций современной студенческой молодежи, как одна из важнейших, и наиболее дискуссионных проблем в современной гуманитарной науке. Ведь она связана с интерпретацией и пониманием главных, базовых принципов функционирования общества и государства, их устройства, жизнедеятельности наций, взаимоотношений социальных слоев, жизни каждой конкретной личности.

Ключевые слова: *ценности, украинская молодежь, студенчество, польское общество, Иоанн Павел II.*

Постановка проблеми і аналіз останніх публікацій. Восени 2016 року Фонд підтримки польської мови і культури ім. Миколи Рея (Fundacja Wspierania Kultury i Języka Polskiego ім. Mikolaja Reja) надав відкритий доступ до своєї нової роботи – посібника, щодо вивчення польської мови і культури, поданому в новаторському форматі «Поляк може! Видатні поляки у Польщі та за кордоном»

(1). У цьому проекті біографії двадцяти п'яти видатних особистостей, чия доля була пов'язана з Польщею, були вдало використані для підвищення мотивації тих, хто бажає розвивати свої знання й уміння польської мови та культури. Даний формат посібника можна розглядати як універсальне доповнення до будь-якого стандартного підручника польської мови.

Поява проекту «Поляк може! Видатні поляки у Польщі та за кордоном» (1) стимулювало авторів статті на спробу доповнити зміст цього посібника біографіями І. Сікорського та К. Малевича. При цьому виникло питання щодо наукового обґрунтування включення цих або інших біографій до змістової частини проекту. Це й окреслило **мету даного дослідження:** визначити рейтинги відомих особистостей в Україні, пов'язаних з Польщею, для оптимізації спектру біографій у подібних проектах (5).

Завданням дослідження є визначити сутність світоглядно-філософських засад сприйняття відомих поляків українською молоддю.

Виклад основного матеріалу. Слід відзначити, що останні два десятиліття уявлення Польщі (поляків) та України (українців) особливо активно вивчаються дослідниками цих двох країн. Опубліковані сотні статей і десятки книг. Проаналізовані різноманітні форми уявлень українців щодо історії Польщі (шкільні підручники, засоби масової інформації, художня література, науково-історична література, групова свідомість тощо). Виявлено функціонування багатьох стереотипів стосовно Польщі та поляків, які виникли багато століть тому й не відбивають сучасний стан польського суспільства та його культурні досягнення (3, с. 68; 4, с. 393). При цьому дослідження популярності видатних представників польської культури в молодіжному середовищі України практично відсутні. А саме молодь України становить динамічний прошарок українського суспільства, який з'явився і сформувався за останні два десятиліття активного розвитку постіндустріального суспільства.

У грудні 2016 року та в січні 2017 року нами було опитано 301 студент двох вищих навчальних закладів України: Донбаської державної машинобудівної академії та Донецького національного медичного університету. Усі опитані були громадянами України у віці 17 – 21 рік, із них – 125 жіночої статі та 176 чоловічої статі. Цим студентам, що навчалися за шістьма напрямками («Інформаційні технології й автоматизація» - 79 осіб; «Машинобудування» - 50 осіб; «Металургія» - 42 особи; «Економіка» - 31 особа; «Медицина» - 81 особа; «Фармація» - 18 осіб) пропонувалося виконати чотири завдання: 1). Описати свої асоціації, пов'язані з Україною. 2). Описати свої асоціації, пов'язані з Польщею. 3). Назвати відомих людей, чия доля пов'язана з Україною. 4). Назвати відомих людей, чия доля пов'язана з Польщею.

З Україною були пов'язані (асоціювалися) декілька десятків образів, що повторювалися, котрі можна об'єднати в чотири «великі групи». Це були: національні символи (прапор, герб, національний одяг та його елементи – вишиванка, рушник, жіночий віночок зі стрічками тощо); елементи природи, географічні та архітектурні об'єкти (Карпати, Дніпро, Київ, Азовське море, Святогірська Лавра, степ, луг, поле зі пшеницею, поле із соняшниками, шахти, калина, верба, маки тощо); їжа (борщ, хліб, сало, часник, вареники тощо); абстрактні об'єкти (кольори прапора, Батьківщина, небо, сонце, поле, козак, земля, війна, криза, корупція, індустриальні об'єкти, забруднене повітря тощо).

В основному ідентифікація з Україною була здійснена на основі образів, сформованих на підставі зорового та харчового досвіду, а також за допомогою раціоналізації (заселена, красива... тощо). Формування ж образу Польщі, в якій більшість респондентів не перебувало й жодної хвилини, виконано в основному за допомогою раціоналізації та уяви («найближча до нас європейська країна», «країна високоякісної освіти», «країна можливостей», «там є робота», «не пов'язана з Польщею, але хотіла б там побувати...» тощо).

З Польщею також, як із Україною, асоціювалося декілька повторюваних образів, які також можна було б об'єднати в чотири великі групи: «національні символи», «елементи природи, географічні й архітектурні об'єкти», «їжа» й «абстрактні об'єкти», але наповнення цих груп якісно й кількісно відрізнялося від українського варіанту. Основна відмінність полягала в тому, що в якості національних символів часто виступали видатні поляки, відомі не лише у себе на Батьківщині, але й у всьому світові. Варто зазначити, що опитані представники студентської молоді України недостатньо уявляють реальні національні символи Польщі. Стосовно ж інших трьох «великих груп», то вони були «наповнені» таким чином: 2. Елементи природи, географічні й архітектурні об'єкти - Варшава, Краків, Катовіце, Карпати. 3. Їжа - польські гриби, яблука тощо. 4. Абстрактні об'єкти - відродження, якісна освіта, свобода, робота, Захід, кордон, «найближча до нас країна ЄС», країна можливостей, архітектура, косметика, якісна продукція, план Молотова – Ріббентропа, розмежування Польщі тощо.

Серед відомих у світі людей, чия доля пов'язана з Польщею, опитаними було виділено понад 40 персон. За частотами повторюваності лідирували історичні постаті пізнього Середньовіччя - найпопулярніший образ – «король Казимир» і сучасні футболісти (найпопулярніший - «Роберт Левандовський»).

За рейтингом «футболіст Роберт Левандовський» поступився лише «королю Казимиру» (при цьому більшість опитаних не змогла вказати, якого саме «короля Казимира» вони мали на увазі).

Слід відзначити, що високий рейтинг образу «футболіст Роберт Левандовський» був зафіксований також у інших країнах у 2013 році й активно використовувався ними при візуалізації образу Польщі. Ми вважаємо, що при «розмитості образу» країни, тобто за відсутності власного перцептивного досвіду і знань, щодо символів і культури країни, образи відомих представників цієї країни виконують для молоді роль стандартних національних символів.

До другої групи за рейтингом (опісля «королів» та «футболістів») увійшли Ф. Шопен, А. Міцкевич, М. Коперник, С. Лем, Б. Брільська, П. Веслі (P. Wasilewski), Маріуш Левандовський, група « кіберспортсменів» (Filip Kubski, Ярослав Ярзабковський та ін.), Святий Іоанн Павло II. «Глибинний зв'язок богословської мудрості з філософським знанням у посланні Іоанна Павла II розцінювався у якості найбільш оригінального елементу спадщини, яку використовує християнська традиція. А це, у свою чергу, й спричинило його заклик до початку нового критичного діалогу “як з усіма течіями сучасної філософської думки, так і з усією філософською традицією, незалежно від того, чи є вона співмірною слову Божому, чи суперечить йому» (2, с.1).

Слід відзначити, що, крім згаданих лідерів рейтингу, студентами постійно виокремлювалися Г. Сенкевич, М. Складовська-Кюрі, К. Малевич, І. Сікорський, Ю. Пілсудський, Л. Валенса, Л. Качинський, Л. Бальцеревич, М. Кацевич, Е. Гофман, Б. Герц, Я.Л. Вишневський, А. Вайда та головний інженер Краматорського металургійного товариства І.А. Бернадський (до 1916 р.).

Слід відзначити, що географічна структура вибірки опитаних студентів не дозволяє безпосередньо екстраполювати отримані кількісні результати на національний рівень. Але якісні результати, отримані при опитуванні 301 особи, які належали лише до одного регіону країни, безумовно стійкі не лише щодо змін структури, але й до кількості опитаних. Перш за все це стосується основного висновку дослідження: обізнаність, щодо видатних представників польської культури можна розглядати, як один із ефективних індикаторів загального рівня розвитку тих, хто навчається. Викликано це тим, що половина опитаних (52 %) заявила про те, що вони не можуть назвати жодної людини, чия доля була б пов'язана з Польщею, і не знають жодного поляка, якого можна було б пов'язати з Польщею. Тобто, складність такого індикатора знаходиться в оптимальній зоні (0,4 – 0,6), і за його допомогою можна максимально ефективно здійснювати ранжування у групах, які досліджуються.

Найтипівіші відповіді, які ми отримали при опитуваннях, - «нічого не знаю відносно Польщі», «не знаю, на жаль», «нічого не знаю, крім трьох розділів Польщі», «нічого більше не знаю» тощо. У той же час близько 2 % опитаних відзначили, що вони пам'ятають про своє «польське коріння».

При збільшенні вибірки або зміні її географічних чи структурних характеристик конкретні рейтинги конкретних особистостей можуть змінюватися. Але висновки про те, що завдяки музиці, поезії, спорту (фізичного або віртуального) і представників сакральної сфери («утаємнених прадавніх» королів і лідерів релігійних рухів) у молоді формуються рейтинги популярності, залишаються без суттєвих змін. Саме ці чотири напрямки (музика, поезія, спорт та утаємничена сакральність) дозволяють найефективніше впливати на емоційну сферу особистості.

Висновки. У Польщі давно є стандартний загальноновизнаний набір державних символів – герб, гімн і прапор. За умови «розмитості образу» Польщі (недостатнє знання країни) ці стандартні національно-державні символи замінюються образами видатних представників польської культури. На сьогодні для молоді України і, напевно, країн Європи найефективнішим замісником

національних символів Польщі виступає футболіст Роберт Левандовський (Robert Lewandowski).

Про М. Коперника, Ф. Шопена та Святого Іоанна Павла II найрізноманітніші верстви роду людського пам'ятатимуть віками, а про Роберта Левандовського (відомого футболіста польського походження) швидше за все забудуть через одне – два покоління. Однак на сьогодні імпакт Р. Левандовського в середовищі української молоді співмірний з сумарним імпаком М. Коперника, Ф. Шопена та Святого Іоанна Павла II. При роботі з молоддю України, яка вивчає польську мову, не варто нехтувати цим феноменом.

Автори вважають, що феномен подібних символів - «замінників», виявлених нами при функціонуванні позитивного іміджу (у даному випадку Польщі) придатний і для іміджу, які мають іншу загальну оцінку – від нейтральної до негативної.

Також варто відзначити, що в рейтингові популярності міст Польщі Краків, як і очікувалося, опинився на другому місці після Варшави, упевнено потіснивши Катовіце та Гданськ.

Список використаних джерел

1. Джерело Інтернет (13.01.17) <http://www.fundacjareja.eu/polak-potrafti-spis-tresci>.
2. Ємельяненко Г.Д. Екзистенціальна теологія: філософські засновки і особливості концептуалізації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософських наук: спец. 09.00.11 «Релігієзнавство» / Г.Д. Ємельяненко. – Слов'янськ, 2018. – 45 с.
3. Зашкільняк Л. Образ Польщі та поляків у сучасній Україні / Л. Зашкільняк // Проблеми слов'янознавства. - 2011. - Вип.60. - С. 68-80.
4. Серета В. Вплив польських та українських шкільних підручників з історії на формування польсько-українських етнічних стереотипів / В. Серета // Вісник Львівського університету. Серія історична. - Львів, 2000. - Вип. 35-36. - С. 389-397.
5. Majcher- Legawiec U., Czeh M., Dudek P. Polak potrafi! O wielkich Polakach w Polsce i na swiecie.- Wyd. Fundacja im. Reja: Krakow, 2016. – 236 s.

REFERENCES

1. Dzherelo Internet (13.01.17) <http://www.fundacjareja.eu/polak-potrafti-spis-tresci>.
2. Emelyanenko A.D. Ekzistentsialna teologiya: filosofski zasnovki i osoblivosti kontseptualizatsii: avtoref. dis. na zdobuttya nauk. stupenya doktora filosofskih nauk: spets. 09.00.11 «Religieznavstvo» / G.D. Emelyanenko. – Slov'yansk, 2018. – 45 s.
3. Zashkilnyak L. Obraz Polschi ta polyakiv u suchasniy Ukrayini / L. Zashkilnyak // Problemi slov'yanoznavstva. - 2011. - Vip.60. - S. 68-80.
4. Sereda V. Vpliv polskih ta ukrayinskih shkilnih pidruchnikov z istorii na formuvannya polsko-ukrainskih etnichnih stereotipiv / V. Sereda // Visnik Lvivskogo universitetu. Seriya istorichna. - Lviv, 2000. - Vip. 35-36. - S. 389-397.
5. Majcher- Legawiec U., Czeh M., Dudek P. Polak potrafi! O wielkich Polakach w Polsce i na swiecie. - Wyd. Fundacja im. Reja: Krakow, 2016. – 236 s.

Надійшла до редакції 03.11.2018

